

Выходзіць
з 20 снежня
1945 года

НАСТАЎНІЦКАЯ

ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

№ 73
(5404)
Аўторак,
18 чэрвеня
2002 года

Слово об Учителе

Май - Июнь... Одни из чудесных месяцев года. Встреча весны с началом лета, буйство красок - все это наполнило воздух чем-то радостным и неповторимым, пробуждая давно заснувшие чувства легкости и свободы. Но для меня эта пора расставания с детством. Одиннадцатый класс... Отзвонел последний звонок, пройдут экзамены, прогремит выпускной бал, и судьба предложит нам новые дороги. Что делать? Улетают голуби рано или поздно из гнезда...

Уроки... Сколько их прошло, пронеслось - промчалось за школьные годы... В своей памяти я все больше возвращаюсь к урокам русского языка и литературы, к встречам с моим любимым преподавателем - Любовью Яковлевной Дуденковой. Это человек, о высоком профессионализме которого можно говорить бесконечно.

Любовь Яковлевна прекрасно знает не только биогранию и творчество писателей, но и целые эпохи, в которых они жили. Она всегда говорит: чтобы правильно анализировать произведения, надо иметь представление о времени, в котором они писались. Такая интеграция литературы и истории, на мой взгляд, очень продуктивна. Она привлекает мыслить в соответствии со временем. Великолепно зная всю мировую литературу, Любовь Яковлевна всегда указывала нам на детали, которые мы не заметили, выделяя самое главное, самое важное. Ее объяснения были всегда доступны, понятны и легко запоминались. Конечно, я не могу сказать, что мои знания в области литературы идеальны, однако благодаря усилиям Любови Яковлевны я чувствую себя достаточно уверенно в разговорах на литературную тему. Эта поразительная способность моего преподавателя буквально вкладывать знания в головы учеников, плюс индивидуальное желание каждого и можно быть уверенным в своей литературной осведомленности.

Еще в пятом классе Любовь Яковлевна предложила нам проинсценировать русскую народную сказку. Сначала мы сделали это в классе, потом на сцене в актовом зале. Не могу на словах передать ту атмосферу, которая царил в тот момент. Все находилось в каком-то радостном возбуждении, Любовь Яковлевна несколько раз репетировала с нами, указывала на ошибки, давала советы и очень волновалась,

Любови Яковлевне и всем моим учителям я хочу посвятить эти стихи

Когда последний прозвенит звонок,
И школьный бал прощальный отгремит,
Нам жизнь откроет тысячи дорог,
Но сердце расставаньем заболит.
Ведь десять лет, немалый все же срок,
И не одна испитая тетрадь,
Но тех, кто нас учил, кто нам помог,
Мы не имеем права забывать.
Учителя! Ведь до сих пор, наверно,
Мы этих слов не знали глубины.
Не знали и того, что нам же, детям,
Все лучшие черты от Вас даны.
А жизнь не может легкой быть всегда...
Когда решать придется:
Мне вспомнил Вас и сделал тогда,
Не сомневаясь, самый верный выбор.
Немало сил Вы вкладывали в нас,
Порой мы не ценили этот труд,
Но твердо знаем: Вас благодарят
За место в жизни, счастье и уют.
Учителя, родные! Верьте, скоро
Вы обязательно услышите о нас,
Ведь несмотря на наши ссоры, споры,
Мы в жизнь внесли половину Вас.

когда мы выступали. Все-таки в первый раз! Наша учительница как-то сразу угадала роль каждого из нас. Уже тогда, за пару месяцев до окончания, она профессионально оценила наши возможности и замотивировала индивидуальность каждого, нашла свой подход. Такие мероприятия нам очень нравились. Мы с удовольствием учили тексты и умело играли свои роли. Затем последовали более серьезные постановки: "Снегурочка" Островского, "Русские женщины" Некрасова. Память об этих маленьких праздниках будет жить в нас очень долго, как частич-

ка творческой души Любови Яковлевны.

Неповторимыми и незабываемыми для нас есть и будут уроки поэзии. Мы изучали лирику Ахматовой, Мандельштама, Маяковского. Лично для меня эти уроки стали своеобразным окошком в новый мир. Благодаря Любови Яковлевне, ее труду я научилась любить стихи, ценить их, видеть между строк. И я уверена, что не одну минуту из ее учеников стихи по-настоящему спасают в трудную минуту, помогают, дают совет. Ведь лирика и поправит, и поставит ногу на порог, и подымет в жизнь заставит лестничными строк.

С еще большей благодарностью будем вспоминать другие уроки Любови Яковлевны - уроки "человеческие". Почему такое странное определение? Но именно так и есть. Очень часто на уроках мы проводили невидимую параллель между литературой прошлого и современностью. Любовь Яковлевна учила нас оценивать жизнь на основании прошлых ошибок и промахов. Она не раз говорила, что литература - это совесть общества, его душа. Многие ее слова звучат для нас как напутствие в будущее. Ее советы стали для многих истинами, потому что основаны не только на ее личном опыте, но и на опыте многих поколений людей. Благодаря урокам литературы мы стали разграничивать добро и зло, строго оценивать свои поступки, учиться прощать и прощать.

Как-то Г.Титов сказал: "Если человек нашел свое призвание, труд становится для него радостью". Нет сомнения, что Л.Я.Дуденкова не только нашла себя в своей профессии, ей есть и чем гордиться. Среди ее бывших и теперешних учеников - лауреаты и призеры республиканских и областных олимпиад Андрей Воронков, Наталья Чижикова, Владимир Филиппов, Ольга и Екатерина Заварики, Алексей Носков, Анастасия Жихар. Почти полтора десятка человек успешно закончили или учатся на филологических факультетах различных вузов нашей республики.

Вероника КУЛИКОВСКАЯ,
ученица 11 "Б" класса
средней школы № 1
Дзержинска
Минской области.

Аня Дубий скончила 11 класу Лабковіцкай сярэдняй школы Крынаўскага раёна. Цяпер яна здае выпускныя экзамены і марыць атрымаць прафесію бухгалтара, а потым вярнуцца ў родныя мясціны дыпламаваным спецыялістам.

Фота Валерыя БЫСАВА, БЕЛТА.

Назначэнні

Загадам Міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь рэктарам Установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт" назначаны

ШЫМАЎ Уладзімір Мікалаевіч.

Уладзімір Мікалаевіч Шымаў нарадзіўся ў 1948 годзе, закончыў Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя М.В.Ламаносава, географ-эканаміст.
З 1982 па 1989 гг. працаваў старшым выкладчыкам, дацэнтам кафедры, сакратаром парткама, заведучым кафедры, прарэктарам па навуковай рабоце Гомельскага калегіятнага інстытута. З 1989 па 1995 гг. - намеснік дырэктара па навуковай рабоце НДІ эканомікі Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь. У 1995-1996 гг. - першы намеснік Міністра эканомікі, а з 1996 г. - Міністр эканомікі Рэспублікі Беларусь.
Доктар эканамічных навук.

Віншуем!

За значны асабісты ўклад у развіццё айчынай навукі, шматгадовае плённае навукова-педагагічнае дзейнасць Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 7 чэрвеня 2002 года ўзнагароджаны:

орданам Францыска Скарыны ШАМЯТКОЎ Леанід Аляксандравіч, прафесар кафедры алгебры і геаметрыі Установы адукацыі "Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны", член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі; **медалімі "За працоўныя заслугі" КЕНЕКО Віктар Міхайлавіч**, прарэктар па навуковай рабоце Установы адукацыі "Гомельскі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт імя П.В.Сухого".
Прысвоена ганаровае званне "Заслужаны дзеяч навукі Рэспублікі Беларусь" **РАДЗЬКОВУ Аляксандру Міхайлавічу**, рэктару Установы адукацыі "Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А.Куляшова", прафесару.

Запазычанасць - 24 мільярды

Па стану на 13 чэрвеня запазычанасць па выплаце зарплат педагогам рэспублікі складала 24 мільярды рублёў. У гэтую суму ўключаны і нявыплачаныя адпущыкі.

Запазычанасць па Гомельскай вобласці складала 6 мільярдаў 45 мільянаў, з іх 4 мільярды 33 мільянаў - зарплата за май і 2 мільярды 12 мільянаў - адпущыкі. На Віцебшчыне педагогам павінны выплаціць 4 мільярды 849 мільянаў. Сума запазычанасці па Гродзенскай вобласці складала 4 мільярды 354 тысячы рублёў, з іх 2 мільярды 500 мільянаў - зарплата, па Магілёўскай вобласці - 4 мільярды 237 тысяч рублёў. Брацкія педагогі павінны атрымаць 3 мільярды 349 тысяч рублёў, з іх 2 мільярды 57 мільянаў - зарплата за май. Запазычанасць па Міншчыне - 1 мільярд 211 мільянаў рублёў.

А між тым яшчэ не пачалася масавая адпущыкі кампанія. Хутчэй за ўсё, большасць педагогаў краіны будзе атрымліваць адпущыкі пачынаючы з чэрвеня.

Усе даныя атрыманы ў Рэспубліканскім камітэце прафсаюзаў работнікаў адукацыі і навукі.

Аля ШАЎЦОВА.

Рэпартаж у нумар Усё тут вершамі гаворыць

Прыкладна так, бадай, па-філасофску, ды і афарыстычна, разважліва сказала дзяўчынка (яўнакчэ яна паэтэса), калі я разгараў бланкет... Мусіць, сінёвакая красунька здагадалася, што карэспандэнт задаў ёй пытанне - як пачуваецца лірыка, у слаўным аздабленым лётніку "Зубраня", які іны раз называюць беларускім "Артэкам". Дзякуй, нарачанска красунька! Ты падказала загаловак карэспандэнцыі.

Слушнай была і заўвага, што дарослая (педагогі, вахжытні, выхавальнікі) дапаўняе не выраз фактамі, а весткамі пра дзейнасць "Зубраняці", якое наядуца да слова "лётнік" зямля прыстае "Нацыянальнай".

Так і сталася. У прыватнасці, дырэктар Віктар Мехавіч наведваў, што ў "Зубраняці" аздабляецца (машына на ўвазе - у тую змену) 640 дзяўчынак і хлопчыкаў. Яны прадстаўляюць кожную вобласць краіны. І адпачываюць, зразумела, не пасіўна.

Штодзённая занятая справай, як гэта прадугледжана планами, расписана літаральна па гадзінах раскладу лётніка. Пагуляе з падлеткамі.

Віктар Іванавіч быў прадбачлівым.

Спрабуй, купка падлеткаў ахвотна адклікнуцца на размову. Кожны расказаў, адкуль прыхаў. Так, восьмікласнік Саша Малайрэвіч - з Барысава (сярэдняя школа № 2), дзе-вясцікласнік Сяргей Савок - са Старых Дарог (сярэдняя школа № 2), яго сябрук Максім Зайцаў - з гарадскога пасёлка Шаркаўшчына,

Юра Баравік - гамельчанин (сярэдняя школа № 52), Хлопчыкі запрапілі на свята. У аставай зале галоўнага корпуса якая раз хвілін трыццаць павінен быў адбывацца заключны канцэрт VI Рэспубліканскага фестывалю мастацкай творчасці выхаванцаў школ-інтэрнатаў, спецішколаў дзіцячых дамоў "Вясёлкавы карагод".

Вуць ідуць музыканты. Паўна важна пракорачы аркестранты (у параднай уніформе вайсковыя пазамінула стагоддзя). Крыху пазней даведваюся, што яны з Пастаўскай школы-інтэрната.

Да арганізацыі фестывалю прычыннікі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, асабліва дзейна - у працягу спецыяльнай адукацыі (на чале і Ала Каналёва, канкрэтна яго супрацоўнікі Таццяна Кунцавіч, Валентын Шух), Нацыянальнага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі і, вядома, Нацыянальнай дзяржаўнай адукацыйнай лётніцы "Зубраня".

Тое, што нашы дзеці таленавітыя, засведчыў канцэрт.

Узорны духавы аркестр з Пастаўскай школы-інтэр-

ната распачаў яго надзіва прыгожым, мілагучным і віхурным хачатуранайскім "Галаком" з балета "Ганза". А калі загучала мелодыя "Вясёлыя пастаўскія музыкі" - слухачыня зала канчаткова патрапіла ў палон прыгожага.

Пастаўчане настроілі слухачоў на хваля чуйнага ўспрыняцця ўсіх твораў, што выконвалі юныя спевакі і танцоры. Таму і не скупілася зала на апладзісменты, воклічы "бравва!", узніццё плакатаў са словамі вітання артыстаў.

Уля Бруйло і Аня Крышалоўніч, якія вялі канцэрт, адразу праніклі прыязным настроем аўдыторыі, узнёсла аб'явілі чарговы нумар.

Гала-канцэрт, дык годзе: фестывальці - дык фестывальці!

Алене Машкоўскай і Волзе Чабан са спецішколы № 118 (Мінск) дапамагаву выканаць варыяцы на тэму народнай песні "Чаму ж мяне не павы?" Дзіма Герашанка з Басілеўскай школы-інтэрната. Дадам: вызначыліся выхаванкі з 188-й яшчэ раз: Патрыцыя Курганова і Іра Малайрэўская, васьмекласніца з Басілеўскай выканалі песню "Маленькія гномікі" (А.Рамізоўскай, С.Шушкевіч). Аня ўзярвала залу воплескамі.

Ну, а васьмекласніца-хараграфічная кампазіцыя "Кудз ухадзіт дзетство", у якой былі заняты ўзорная васьмекласная група з Клецкага дзіцячага дома, выхаванцы Кобрын-

скай спецішколы-інтэрната, Гродзенскай спецішколы, ды Волечка Сідарава з Гомеля, крапула як дзяцці, так, прынасяюся, і дарослыя: як арыганальнасцю выхаваных, так і адмысловымі рэжысёрскімі знаходкамі.

Перапрашаю ўсіх удзельнікаў таго гала-канцэрта, што няма магчымасці назваць прозвішчы юных спевачоў, танцораў (які і выкананні вамі нумары), але зазначу: вы - таленавітыя.

І някля Маці-прырода неадна раз прадэманстравала з вамі, ды вы даказалі, даказваеце свае права - быць упораваным з падлеткамі, якім яна выдзеліла ўдасціль і слыху і зроку... Вы прыгожа малюеце, рукадзельнічаеце.

Намеснік Міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь Казімір Фарыно (дзяржын, урэдзнец, Міндзельшчыны) шыра вітаў і дазваў артыстам за талент.

З Казімірам Сцяпанавічам была салідарнай ва ўсхваляваным выступленні начальнік упраўлення спецыяльнай адукацыі Міністэрства Ала Каналёва. Ала Мікалаевна шыра вішавала з поспехам юных артыстаў, рэжысёрска-пастаноўчыцу групу Нацыянальнага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі (Вольгу Кляцюку, Таццяну Патрушыну, Валентыну Гамбалеўскую, Мікалая Зайцава), усіх, хто меў непасрэднае дачыненне да падрыхтоўкі спецішколы "Вясёлкавы карагод".

А галоўнае, - значыла Ала Мікалаевна, даўня прылічылі і ініцыятар правядзення фестывалю такога кшталту, - явай становіцца мэта - выхаванцы школ-інтэрнатаў, спецішколаў, дзіцячых дамоў адчулі сябе паўнапраўнай часткай грамадства. Прынцып "Дзеці - дзеці" спрацоўвае...

Уладзімір НОВІК.

На развітальным экзамене гаварылі аб прыгожым

Прызначылі я па-добраму пазайадрасіла цяперашнім старшакласнікам, які ў абавязковым парадку вывучаюць курс сусветнай мастацкай культуры (СМК), калі пачула іх адказы на выпускным экзамене па гэтым прадмце ў сярэдняй школе №1 Дзяржынска. За тры гадзіны засвоілі такія аб'ёмы матэрыялу, які ўключае весткі па музыцы, літаратуры, архітэктурцы, жывапісу, скульптурцы ад антычнасці да нашых дзён, у тым ліку і нацыянальнае мастацтва.

Толькі сем гадзю курс выкладаецца ў сярэдняй школе. Настаўніца СМК Ларыса Васільевна Гелік - па адукацыі выкладчык вышэйшага мастацтва і чарчэння. На першым часе яна, можна сказаць, вывучала сусветную культуру народнай са сваімі вучнямі, з самага пачатку.

Я патрапіла на экзамен у ўнікальны 11 "Б" клас. Ён лінчыя эксперыментальным: дзеці вучыліся ў школе толькі дзвесці гадзю, бо пачатковыя класы закончылі за тры гадзіны. Яны на паглыбленым узроўні вучаюцца матэматыцы. А сярэд 25 выпускнікоў класа - сёння адзінаццаць медалістаў і шэсць тэорэтыкаў.

Выпускнікі гэтай класа можна назваць не толькі разумнымі, але і таленавітымі. Сярод іх, як аказалася, ёсць і спартсмены, і мастакі, і паэты, і добрыя знаўцы замежных моў. Наогул у школе працуе 70 гурткоў.

Развіталіны (назіш кажучы, апошні) іспыт па выбары (змест яго можа быць здаваць іны) - экзамен па СМК праходзіў у вельмі дэмакратычнай форме зачытвання разфератаў. Але такая магчымасць была дадзена толькі выдатным па гэтым прадмце па выніках гадавых адзнак.

Здаваць экзамен пажадала васьмёра вучняў, прычым расшнне да іх прыйшло не ў апошні момант. Яшчэ паўгода таму ім было прапанавана 50 тэм для разфератаў. Ведаючы, што значыць падрыхтаваць якасную і цікавую работу (не гэта можа спатрабіцца некалькі месяцаў), некаторыя ўзяліся за яе адразу ж, як вызначыліся з тэмай. Толькі дзеля напісання разферата вучні перавярталі горы кніг, хадзілі ў тэатры, музеі, слухалі класічныя творы. Хаця асноўны спіс літаратуры, якая правіла, складаецца з 3-10 выданняў. А праблема заключалася ў дрэннай якасці айчынных падручнікаў, у якіх няма храналогіі ў паданні матэрыялу, таксама зусім не адпавядаюць да разумення школьнікаў, няма ілюстрацый да затуленых тэм. У якасці асноўных кніг выкарыстоўваюцца расійскія падручнікі, хрэстаматыі, якія школа вымушана закупляць, а такса-

ма ўсё рыхтуюцца па расійскіх перыядычных выданнях і, зразумела, па літаратуры з фондаў гарадской бібліятэкі.

Наташа Забэбураская сказала аб жыцці і творчасці Марка Шагала. На гэта яе натхніла экскурсія разам з класам у Віцебск, дзе вучні наведвалі дом, у якім жыў мастак, а таксама карнічную галерэю Шагала. Добра адчуў і ацаніў работы майстра Наташы данаталогію, што яна сама скончыла мастацкую школу. Адзіна яе малюнак у рамках павесілі нават у кабінце адукацыі. Абстрактным характэрны для большасці работ вясёлкага мастака. А яго нацюрморты напісаны ў стылі кубізму. Любімай для дзяўчыны стала карціна Шагала "Прагулка". Праду, у сваёй творчасці Наташа аддае перавагу рэалістычным нацюрмортам.

Цікава мне падалася тэма кахання і вобраза жанчыны ў мастацтве. Яе закруцілі Віка Качарская і Паліна Паўлюска, Паліна, дарчыні, стала прызёрам рэспубліканскай алмпіяды па нямецкай мове. Дзяўчаты прасачылі гэты вобраз, пачынаючы з часоў праўлення царыцы Неферціці і да сучаснасці. Валікія таленты свету то ўзвышалі жанчыну, то прыпадабнілі да д'ябальскай сілы, то вышлі мадоннай, то цалкам зямной. Але, як адзначыла Віка, тэма кахання ніколі да канца не будзе раскрытай. Прыводзілі і цытаты з Сафла, Катэла, салодкай пазэі Гейда Гвініцкай і Гейда Кавальскай, вершаў Данта і многіх іншых. А таксама каларыяны раздручкі мастакоў Баўчэлі, Рафэля, Леанарда да Вінчы ўзмішлі ўражанні ад адказаў дзяўчат. Напрыканцы Віка ўзняла праблему жанчыны і вайны на прыкладзе кнігі Барыса Васільева "А зоры тут ціхія" і Святлана Алексіевіч "У вайны не жаночы твор". Напісала дзяўчына і ішчэ пра адну загана сучаснасці - страту жанчынай пачуцця ўласнай годнасці.

Хлопцы Дзіма Ліхавіч і Ваня Тапаркоў выбралі тэму па сабе - расказалі адваедна, пра жыццядзейнасць Аляксандра Македонскага і Пётра I - герояў, да якіх яны маршчыць падобнымі хадзілі ў некаторых якасках. Гістарычна моцная асоба, прывішч, у першую чаргу, лічыць вучні, павінен калапаціць пра дарабарт свайго народа.

Прагулялі работы і па тэмах "Сярэбрыны век" і ў рускай пазэі; Сурыкаў і Мусаргскі - якія людзі XIX стагоддзя; філасофскае асэнсаванне творчасці Урублеля і Блока.

Усе восем выпускнікоў атрымалі сваё "выдатна", што і патрабавалася даказаць.

Надзея СТРАБКОВА.

Канец — справе вянец

Дырэктар спецыяльнай сярэдняй школы №5 Сяргей Міцельскі ў размове з нашым карэспандэнтам з задавальненнем паведамаў, што выпускнікі на экзаменах ужо напачатку пацярджалі сваімі адзнакамі веды, атрыманыя падчас вучбы.

Сёння яны здаюць апошні экзамен, - сказаў Сяргей Віктаравіч - спадзяюся, справіцца з ім паспяхова. Сярод 15 юнакоў-выпускнікоў (якія складалі так званыя ваенныя класы, гэта значыць рыхтаваліся да паступлення ў Ваенную акадэмію) паспяховасць адрэчына - Святлана Міцкевіч.

Акрамя напружанага працоўнага рытму экзаменацыйнай пары, дырэктарскай будні запоўнены турботамі ад падрыхтоўцы матэрыяльна-тэхнічнай базы (найперш звязаная з рамонтна) школы да новага навучальнага года.

Адначасова, - падкрэсліў дырэктар, займаемся падборам вучняў, якія ў верасні прыйдуць у дзесятыя класы.

Уладзімір НОВІК.

Працуе Дзяржаўная камісія

З мэтай забеспячэння роўных магчымасцей грамадзян пры паступленні ў вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай навучальнай установе пачаў сваю работу створаная ўказам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 28 мая 2002г. нумар 275 Дзяржаўная камісія па кантролі за ходам падрыхтоўкі і правядзення ўступных іспытаў у 2002 годзе ва ўстановах адукацыі, што забяспечваюць атрымненне вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, якую ўзначалі Старшыня Камітэта дзяржаўнага кантролю Рэспублікі Беларусь А.А.Тозік.

Для свачасовага і апэратывнага разважання Дзяржаўнай камісіі на звароты і заявы аб'яўрэнцэнтаў, бацькоў, педагогаў і грамадскай вызначаны наступны нумары тэлефонаў "гарацкай лініі".

У Мінску:

Камітэт дзяржаўнага кантролю Рэспублікі Беларусь - (8-017) 227-04-94;

Дэпартамент кантролю якасці адукацыі Міністэрства адукацыі - (8-017) 231-35-45;

у абласных камітэтах дзяржкантролю: Брэст - (8-0162) 22-20-13;

Віцебск - (8-0212) 36-28-78;

Гомель - (8-0232) 72-16-53;

Гродна - (8-0152) 72-22-25;

Мінск - (8-017) 220-24-88;

Магілёў - (8-0222) 22-11-55.

Прэс-група Дзяржаўнай камісіі па кантролю за ходам падрыхтоўкі і правядзення ўступных іспытаў.

Паважаныя чытачы!

Працягваецца падпіска на другое паўгоддзе 2002 года. Падпісачца на "Настаўніцкую газету" можна ў любым паштавым аддзяленні ці ў агенцтве "Белсаюздруку".

газета
НАСТАЎНІЦКАЯ

выданне асветнікаў
Рэспублікі Беларусь

Падпісны кошт на паўгоддзе для індывідуальных падпісчыкаў — 13200 рублёў; на квартал — 6600 рублёў; на месяц — 2200 рублёў. Па ведамаснай падпісцы: на паўгоддзе — 27000 рублёў; на квартал — 13500 рублёў; на месяц — 4500 рублёў. Індэкс для індывідуальнай падпіскі — 63867, для ведамаснай — 63363.

Наш выпускнік - дзіця разумнае і свавольнае

Расійская адукацыйная праграма "Школа 2100" працуе на Беларусі параўнальна нядаўна: калі адлічваць з моманту падпісання пагаднення аб супрацоўніцтве - дзесьці два гады. У кожным нашым рэгіёне па 3-5 школ і дашкольных устаноў спрабуюць укараніць гэтую праграму. Сёлета закончылася апраца праграмы "Школа 2100" у нашых падрыхтоўчых класах. Вынікі парадавалі. Увогуле многіх настаўнікаў праграма прываблівае тым, што мае бесперапынны характар, пачынаецца з дзіцячага садка і захоўвае пераемнасць на працягу ўсіх гадоў навучання дзіцяці ў школе. Яна прываблівае прыгожымі і цікавымі падручнікамі і працуюць на іх дзіцяці для вучняў, а настаўнікам - добрымі метадычнымі дапаможнікамі. Таму прыхільнікі яе становіцца ганду да ганду ўсе большы. Немалаважнае ролі ў гэтым яшчэ адыгрывае той факт, што азнаёмленыя і падрыхтоўчымі курсамі па праграме для настаўнікаў - бесплатны. Арганізатарамі іх з нашага боку выступаюць Міністэрства адукацыі, Акадэмія паслядыпломнай адукацыі, а таксама метадычны цэнтр "Школа 2100 - Беларусь" (кіраўнік Алена Васільева Паўлава), які з'яўляецца распускоўска-валанцёрскай адукацыйнай і метадычнай літаратурай па праграме. Дарчы, дзякуючы ініцыятыўнасці і прадпрыемлівасці гэтай жанчыны, у мінулым настаўніцы, аб праграме "Школа 2100" даведзілі нашыя педагогі.

На апошніх падрыхтоўчых курсах, што нядаўна праводзілі ў Акадэміі паслядыпломнай адукацыі, прымаў удзел **Аляксандр Аляксандравіч ВАХРУШАЎ**, дацэнт, кандыдат біялагічных навук, які каардынуе праграму на Беларусі. Сёння ён адказаў на пытанні нашага карэспандэнта.

У назве вашай адукацыйнай праграмы "Школа 2100" ёсць лічба. Што яна азначае?

- Справа ў тым, што раней мы называлі адукацыйна-асцярожны "Школ 2000", і калі надыйшоў гэты год, мы зразумелі, што тэма задачы, якія ставілі перад сабою - выканалі. Аднак і далей рухацца трэба, таму мы стварылі адукацыйную праграму і назвалі яе "Школа 2100", тым самым пазначыўшы новы рубж. Лічба 2100 азначае, што мы ні ў якім разе не прэзідэнтам гэтую праграму, нам абавязкова спатрэбіцца дапамога нашых нашчадкаў.

Што асаблівае ў праграме, чым яна прыцягвае настаўнікаў, у тым ліку і беларускіх?

- Пачатак 90-х гадоў у Расіі - гэта час захаплення ідэяй варыяцыйнасці адукацыі. У выніку чаго стварыўся рынак падручнікаў, дзе кожны настаўнік па сваім прадмеце мог выбраць для сябе вучэбную кнігу. Але ж нашым настаўнікам без падрыхтоўкі гэта рабіць было вельмі складана. Асабліва настаўнікам-пачаткоўцам, бо ў іх прадметаў некалькі, і трэба было спыніцца на такіх падручніках, якія б не супярэчалі аднаму. Саме ж гадоўнае, што многія падручнікі не дапамоглі паміж сабой. Тады мы вы-

дава патрабуе дакладнай і сур'ёзнай падрыхтоўкі, бо, не даўчыўшыся, настаўнік можа прынесці адваротны вынік, таму што там выкарыстоўваюцца свае, арыгінальныя метады. Мы ж узялі метады, якія ўжо зарэкамендавалі сябе, сабралі перадавы педагогічны вопыт. У прыватнасці, адзін з нашых упадабаных і гадоўных метадаў выкладання - праблемны, які ведаюць многія настаўнікі. У гэтым сэнсе навучыць лясці, дастаткова нагадаць ужо знаёмае і паказаць, як яно звязанае адно з адным. Але ж зразумела, што пэўна падрыхтоўка патрэбна.

Мы вучым, як правіла, на чыста. Прыкладам, усе дзеці пачынаюць пісаць у косую лінейку, затым пераходзяць на шытку, дзе няма лінейкі. Вучацца пісаць з падмогай, якую мы знаёмімся з картай, і гэта складаная навука. У падручніку шмат казачных сюжэтаў. Увогуле, кожная наша вучэбная кніжка мае сваіх герояў, якія выступаюць пасрэднікамі паміж аўтарам і дзецьмі. Герой падручніка "Ахоўлівае свет" - мае родныя дзеці, і калі я прыходжу ў школу, вучні ў мяне пытаюцца, ці сапраўды гэта мае дзеці, і просяць паказаць фотаздымкі.

Для нас вялікую ролі адыгрывае матывацыя ў дзіцяці да вучбы, таму мы імкнемся рабіць усё, каб нашы падручнікі былі цікавымі. І яны, напэўна, і ёсць такія, бо даводзілася чуць ад настаўнікаў, нахваліўшы, "Што рабіць, калі пачынаеш вучыцца новай часткай падручніка, а атрымліваецца, што дзеці там усё заданы ўжо выканалі?" і правільна. З нашым падручнікам дзеці займаюцца з ахвотай.

А яшчэ ў нас ёсць два прадметы, незвычайныя для пачатковай школы. Рыторыка, якую мы вельмі любім і разумеем пад ёй, не столькі ўменне прыгожа гаварыць, колькі майстэрства лагічна стасункі.

У восьмым класе, напрыклад, вучні вучацца прамаўляць тэсты, а ў другім - далікатна адмаўляць. Гэты ўрок вельмі часта робіць, адкрываючы, палюбіць большасць дзяцей, у іх ёсць след адмаўляць прасяе. Другі прадмет - інфарматыка. У малых яна - бескамп'ютэрная. Мы прыхільнікі таго, што камп'ютэр трэба ўводзіць неадзін раз у 4 класа. Інфарматыка ў пачатковай школе вучыць - як правільна размаўляць з машынай, пакуль толькі вусна, правільна прапрацоўваць атрыманую інфармацыю. Інфарматыка вырашчае аналітыка.

Гэта ж не цікава, напэўна, без камп'ютэра?

- Яшчэ як цікава, калі належаць чынам арганізаваныя работы! Напрыклад, калі дзеці адкрываюць нейкае правіла па рускай мове, яны адразу прапаноўваюць, як яго можна паказаць у выглядзе алгарытму. Інфарматыка вучыць працаваць з інфармацыяй на любым з прадметаў. Настаўнікі адназначна, што менавіта інфарматыка дапамагае з рускай мовы. Калі ж вы лічыце, што вам і матывацыя, калі дзіця гарызонтна дэдавацца і пацвердзіць сваю здагадку. Мы вучым дзіцяці чытаць мову. Некаторыя настаўнікі выкарыстоўваюць, што іх выхаванцы чытаюць з хуткасцю 120

слоў за хвіліну. А на НТБ, напрыклад, дыктар, які чытае больш, чым 90 слоў у хвіліну, звальняюць з працы. Пасля маўлівага чытання ідуць працоўка і аналіз тэксту, калі настаўнік задае пытанні, адказаў на якія дзеці шукаюць у змесце аповядання. І ўжо напрыканцы, ведаючы, што гэта за аповяданне вучні чытаюць яго ўголас. Назвы нашых падручнікаў якраз і зыходзяць з прынцыпу правільнай чытальніцкай дзейнасці.

Праграма "Школа 2100" прапаноўвае нешта новае па кантролю за якасцю ведаў?

- Ідэя першая - гэта ўвядзенне электроннага пашпарта. У нас, у Расіі, зараз модны адзіны дзяржаўны экзамен, дзе незалежная камісія правярае выніковыя работы вучня пасля заканчэння школы. Узяце сабе, што чалавек усё жыццё займаўся добра, а тут нешта здарылася, і - дрэнная адзнака на адзіным дзяржаўным экзамене. Каб падстрававацца, мы прыдумалі пашпарт электроннага пашпарта. Напрыканцы вучэбнага года дзеці выконваюць правяральную работу, якая павінна ацэньвацца па розных параметрах адносна ўзроўню Расіі, у нас - Беларусі. Для пачатковай школы па асноўных прадметах такая сістэма правяральных работ ужо зроблена, ідзе распрацоўка па асноўнай школе. Гэта дазваляе мець дакументальнае пацверджанне перад адзіным экзаменам не выпадка, калі чалавек спаткнуўся падчас экзамену. Магчыма ўсё ёсць, каб рабіць такія электронныя пашпарты для кожнага вучня.

Другая ідэя заключаецца ў тым, каб падзяліць працэс атрымання новых ведаў і кантролю. Справа ў тым, што нашы метадычныя прадугледжаныя каб вучні самі адкрывалі новыя веды ці судзілі іх іх разам з настаўнікам. Дык вось, у гэты момант нельга весці кантроль за якасцю ведаў.

У сваіх адказах вы ўвесь час выкарыстоўваеце зямельнік "мы". Гэта значыць, што над праграмай працуе вялікая каманда?

- Нас зараз недзе 104, а заснавальнік ведае толькі чалавек 10. Усе кандыдаты і ідэі па праграме "Школа 2100" належаць акадэміі А.А. Лявончыца. Ён вучоны з сусветным імем, абараніў дзве доктарскія, стварыў такую навуку як псіхалінгвістыка. Аляксеевіч - вельмі рознабачны чалавек. Цікава, што калі мы атрымалі партрэт вучэбнікаў нашай школы, то ён атрымаўся падобным да Лявончыца. Гэта спадарожнае злучэнне і свавольнага (які ведае маральныя межы) дзіцяці.

Мы вынайшлі паняцце адзінага калектыву. Вось, напрыклад, прадмет "Ахоўлівае свет", які я прадстаўляю, уваходзіць у прыродна-навуковы накірунак. Калі ў пачатковай школе я - гадоўны спецыяліст, дык у дашкольнай і асноўнай школе - іншы мае калегі, але я прысутнічаю ў ася ўсіх аўтарскіх лекцыях па гэтай прадмету для розных класаў. Мой аб'ект - савецы за тым, каб завулялася пераемнасць на граўцы ўсіх гадоў вучэбнага прадмета. У нас кожны заняты сваёй справай, але працуем мы ў адзінстве.

Дзякуй за размову і да новых сустрэч.

Святлана КІРСАНАВА.

Тацяна Анатольеўна Чорная выкладае англійскую і французскую мовы ў Віцебскай сярэдняй школе №10. Яе любіць вучні і паважаюць калегі. Сапраўдны прафесіянал, педагог па прызыванню, яна адолела захапіць сваёй прафесіяй многіх вучняў - яны таксама захацелі стаць настаўнікамі. НА ЗДЫМКУ: Тацяна Анатольеўна Чорная са сваімі выхаванцамі.

Фота Аляксандра ХІТРАВА, БЕЛТА.

Настаўнікі выбіраюць іншую матэматыку

Звыш трох тысяч вучняў пачатковых класаў больш чым у 30 гарадскіх і 40 сельскіх школ нашай краіны сёння асвойваюць матэматыку не па класічнай метадыцы, заснаванай на колькаснай канцэпцыі ліку і арыфметычных дзеяннях. Тым, хто займаецца па эксперыментальнай мадэлі Ходалавіча, праходзяць за чатыры гады так званы курс арыфметыкі лікаў-аператараў, у аснове якога - працэсуальны працэс пераўтварэння матэрыяльных аб'ектаў.

на павышаным узроўні. Па Ходалавічу, які адначасова настаўнік і дзеці, вучыцца насумна і лёгка, бо ў аснове ён матэматыкі ляжыць не шматлікіх практыкаванняў, а фарміраванне крытычнага мыслення, вяртанне да аднаго і таго ж паняцця некалькі разоў, але ўжо на новым узроўні. Дзеці вучацца не са слоў, а з кожным сімвалам бачаць сваю працу. Ім асабліва падабаецца вялікія шыткі, якія ім набываюць бачны для заняткаў па курсу арыфметыкі, у якіх яны могуць творча працаваць і нават размаўляць карцінкі.

З лабараторый навучання матэматыцы НІА сябраюць і з'яўляюцца туды па кансультацыю настаўнікі школ Мінска, Магілёва, Салігорска, Барысаўскага і Слуцкага раёнаў Мінскай вобласці, Лунінецкага раёна Брэсцкай вобласці і іншых, дзе праводзіцца эксперымент.

Як правіла, выпускнікі пачатковай школы, якія прайшлі гэты курс, лёгка адаптуюцца ў сярэдніх і старшых класах і ў большасці сваёй займаюцца без троек, становяцца пераможцамі матэматычных алімпіяд, а іх настаўнікі перамагаюць на сваіх прафесійных конкурсах. Некаторыя бацькі нішчыў дырэктарам школ заявілі, каб іх дзіцяці перавялі ў клас, дзе займаюцца па мадэлі Ходалавіча. Некалі такія пісьмовыя просьбы, а таксама водгукі вучняў Ада Адамаўна захаваў.

У бягучым годзе адзін з пяціх класаў, які выпусцілі настаўніка пачатковых класаў Людміла Федараўна Сахуніна ў Вучэбным комплексе гімназія-каледж №26 Мінска, заняў першае месца па паспяхоўнасці.

Трынаццаці 22 мінскай школы ўжо двойчы прымалі ўдзел у міжнародным матэматычным конкурсе "Кенгуру", і два вучні сталі пераможцамі - занялі другія месцы ў рэспубліцы. Іх падтрымалі настаўніцы Наталія Мікалаеўна Лапо і Святлана Браніславаўна Кужалы.

У сталічнай гімназіі №1 імя Ф.Скарыны, дзе ўжо адзінаццаць год выкладае матэматыку па новай мадэлі Ірына Іванаўна Зубчонак, у яе былых вучняў - дзіцярашніх старшакласнікаў, якіх ведаў дасягае 90-95%. Недаўна на апошняй ступені навучання гэтыя школьнікі выбіраюць тую профіль, дзе матэматыка выкладаецца на павышаным узроўні. А пра паспяхоўную работу настаўніцы гэтай жа гімназіі Капірыны Пятроўны Спырыдовіч наша газета ядаўна паведавала.

Напрыканцы нашай размовы Ада Адамаўна паказвала, што эксперыментальныя вучэбна-метадычныя комплексы з'яўляюцца вынікам калектывнай працы навуковых супрацоўнікаў і аспірантаў НІА - Алены Міхайлаўны Грыньевы, Зінаіды Міхайлаўны Барысавы, Надзеі Віталееўны Даліскай, а таксама настаўніцы смалейскай сярэдняй школы №1 Любоўі Аляксандраўны Куцускай. Вялікую дапамогу ў правядзенні гэтага даследавання аказваюць кіраўнікі інстытута і ўсе службы, што маюць дачыненне да падрыхтоўкі і выпуску адпаведных выданняў. Ад усёго сэрца хочацца падзякаваць ім і ўсім настаўнікам за супрацоўніцтва і падтрымку ў навуковым пошуку, пажадаць ім поспеху і адзінацця самых смелых спадзяванняў.

Надзён СТРАБКОВА.

Каму патрэбны хатнія заданні?

Апошнім часам адукацыя набывае асобнае арыентаванае гуманістычны характар. Мы класіфікуем не толькі праце, колькі ведае вучань, але і пра тое, ці камфортна яму ў школе і ці дапамогуць яму веда, атрыманыя за гады вучбы, знайсці сябе ў жыцці. Як вынік гэтага - пастаянны пошук эфектыўных і адначасова здаровых і псіхазберагальных форм і метадаў навучання.

Урок - гэта складаная, цэласная сістэма, і ад таго, які ўздзейнічае ўзаемазвязаны ўсе яе элементы, залежыць якасць навучання. Не апошняе месца ў гэтай сістэме займае работа з дамашнім заданнем (здаваўна, правёрка). Разумна спланаванае, цікавае, творчае заданне, якое ўлічвае індывідуальнасць здольнасці кожнага, можа стаць залогам развіцця асобы вучня.

Дамашняе заданне - праблема, да абмеркавання якой у нашай гімназіі звертаюцца пастаянна. Абумоўлена гэта наступнымі прычынамі: агульная нагрузка, тым больш у гімназіі, вялікая (базавая праграма плюс даследчая работа вучня), педагогічны калектыв знаходзіцца ў

пастаянным пошуку, у тым ліку і аптымізацыі сваёй аб'ёму ўрочнай і дамашняй работы, новых форм хатняга задання.

Даследуючы гэтую праблему, мы ўспомнілі класічны эпізод з кнігі Марка Тэвэна. Том Сойер, атрымаўшы заданне пафарбаваць агароджу, знаходзіць даволі арыгінальнае рашэнне: работу могуць выканаць іншыя, трэба толькі зацвітаць іх гэтай справай, пераканаць, што больш захапляльнага занятку няма і не можа быць. Усе памятаюць, а якім азартам і натхненнем працаваў Хлукіш. Значыць, на першае месца мы павінны паставіць матывацыйнае дзеянне, цікавае як да самага працэсу выканання дамашняга задання, так і да яго вынікаў. Праблемныя сітуацыі, даследаванні, дошкі, падарожжы ў часе і прасторы, уваходжанне ў ролі акцёраў, урада, археолага і г.д. - такія віды дамашняга задання прапаноўваюць настаўнікі гімназіі вучням.

Дзеці павінны ведаць, навошта яны выконваюць тое або іншае заданне, ці спатрэбіцца гэтыя заданні на іншых уроках. Таму задача настаўніка - сфарміраваць у вучня разуменне сувязі дамашняй работы з вынікамі навучання ўвогуле і, вядома, выкарыстоўваць вынікі работы над хатнім заданнем для таго, каб зрабіць урок больш змястоўным, эфектыўным і цікавым.

Цудоўна, калі вучні вучыцца магчымасці выбраць "сваё" дамашняе заданне з улікам асаблівасці інтэрсаў, індывідуальных асаблівасцей, проста настроя, урочыш.

Між іншым, не апошняю роллю дамашняе заданне адыгрывае ў фарміраванні характэру і асобы вучня. Дзіцё магчымасць вучням добраахвотна, а не па прымуся выконваць хатняе заданне, абавязкова выслаўляе, не забудзеся пахваліць, адным словам, стварыць сітуацыю поспеху - і гэты ўбачыць, з якім энтузіязмам дзеці будуць выконваць ваш прадмет.

Многія бацькі ўдзяючы, пацвярджаюць словы папулярнай песенкі: "Наградуць нас больш, калі мы станем чымсьці". Але большасць з іх (85-95 працэнтаў) упэўнены ў тым, што без дамашняга задання не абыйсца, бо гэты від работы прадугледжвае замацаванне вучэбнага матэрыялу, адпрацоўку ўменняў і навыкаў.

"Ну, гэта бацькі, - скажаце вы, - яны забылі, які самі былі дзецьмі". Але ж і многія вучні лічаць, што без хатняга задання не абыйсца. І тут жа рызча даваць творчыя заданні, прапаноўваць выбар заданняў.

Дарчы, многія ў аптымізацыі дамашняга задання залежыць ад адміністрацыі. Па-першае, трэба скласці добры расклад, у якім урокі

расстаўлены папарна. Гэта ў нейкай ступені змяняе перагруду вучняў, бо самая простая арыфметыка пераконаўча паказвае: тры дамашняе заданні падрыхтаваць прасцей, чым сем або шэсць. Па-другое, важна, каб у школе працаваў калектыв аднадукаў, дзе кожны ведае, якія заданні дае вучням, напрыклад фізік або матэматык і колькі часу спатрэбіцца на яго выкананне, і адпаведна, па магчымасці, разрабіць сваё дамашняе заданне. Патрэбна, адзначана сістэма метадычнай вучбы, дзе ўдзяляецца ўвага планаванню, адм і спосабам уключэння ў ход урока хатняга задання. Яно павінна быць цікавым, развіццёвым і арыентаваным на "агучнасці" і здольнасці кожнага канкрэтнага вучня. Яно павінна быць ні цяжкай павіннасцю, ні спосабам заняцця дзіцяці ў пазаручны час, а самастойнай працай над развіццём талентаў і здольнасці асобы.

Праблема ж перагруці знікне сама сабой, бо калі ты заняты цікавай і карыснай справай, час ляжыць непрыкметна, а цяжкасці "толькі ўмяцання" азарт і выклікаюць паўднёвы гонар за сябе, калі бачыш вынік працы.

Інеса БОНДАР, намеснік дырэктара па вучэбна-метадычнай рабоце Мінскай педагогічнай гімназіі №3.

